

ქრისტიანული კვლევის საერთაშორისო ცენტრის
გამგეობის თავმჯდომარე, აკადემიკოსი

საქართველო ერთ-ერთი უძველესი სახელმწიფოა. ქართველები კი ერთ-ერთი უძველესი ქრისტიანული ერია. IV საუკუნის დასაწყისიდან ქრისტიანული რწმენა ჩვენს ქვეყანაში გამოცხადებულ იქნა სახელმწიფო რელიგიად. ამიერიდან ქრისტიანობა შეიქმნა ქართველი ხალხის ზნეობრივი მრწამსისა და ქართული სახელმწიფოს პოლიტიკური კურსის განმსაზღვრელი, ხოლო ქართული ეკლესია ჩადგა ხალხისა და სახელმწიფოს სამსახურში.

ქართველების მთელი ისტორია თავისუფლებისთვის ბრძოლაა. მე არ ვიცი მსოფლიოში მეორე ხალხი, რომელსაც ამდენი და ასეთი ძალმომრეობა გადაეცანოს და შეენარჩუნებინოს თავისი სახელმწიფოებრიობა: ბერძნები, რომაელები, პართელები, ბიზანტიელები, სპარსელები, არაბები, ხაზარები, სელჩუკიანი თურქები, მონღოლები, თურქმანები, ოსმალები, ყიზილბაშები, დასასრულ – რუსები, ყველანი იპყრობდნენ ჩვენს ქვეყანას და ცდილობდნენ ხალხის დამონებას, მაგრამ საბოლოოდ ვერც ერთმა ვერ მოახერხა ეს და ვერ მოახერხა იმიტომ, რომ ქართველი ხალხის ძირითადი ეროვნულ-ფსიქოლოგიური განწყობა თავისუფლებისმოყვარეობაა.

ფრიად დიდია ქართული ეკლესიის წვლილი ქართველი ერისა და ქართული სახელმწიფოებრიობის გადარჩენის საქმეში. ჩვენი ეკლესია არა მხოლოდ სულიერად ამაგრებდა პატრიოტული ქადაგებით ქართველთა ძალისხმევას შემოსეული მტრის წინააღმდეგ, რისი ბრწყინვალე ნიმუშებიც ადრეული შუა საუკუნეებიდანვე გვაქვს შემორჩენელი, არამედ უშუალოდ იღებდა მონაწილეობას საბედისწერო ბრძოლებში თავისუფლებისათვის.

არაერთხელ აღმინიშნავს, რომ ბევრი სხვა ქვეყნისაგან განსხვავებით, არც ერთი მეტრი საქართველოს სახელმწიფო ტერიტორიისა არ არის დაპყრობის შედეგად შექმნილი, არამედ ეს უკანასკნელი ისევე, როგორც ქართველი ერი წარმოიქმნა მთისა და ბარის სხვადასხვა ტომებს შორის მიმდინარე სოციალ-ეკონომიკური და ეთნო-გენეტიკური იმანენტური პროცესების შედეგად გარკვეულ ფიზიკურ-გეოგრაფიულ გარემოში, ასე რომ, საქართველოს ტერიტორიისა და ქართველი ერის ჩამოყალიბების პროცესი, ფაქტობრივად, პარალელური მოვლენებია.

ამავე დროს საქართველო არის მრავალეთნიკური და მრავალკონფესიური ქვეყანა. რას ნიშნავს ეს?

ჩემი აზრით, ეს ბევრ რამეს ნიშნავს და პირველ რიგში იმას, რომ ყველა არაქართული ეთნოსი, რომელიც დღეს საქართველოს ტერიტორიაზე ცხოვრობს აქ გარედან არის მოსული სხვადასხვა დროს. საამისო დოკუმენტური მასალაც არსებობს.

ხოლო რას ნიშნავს თვით ფაქტი იმიგრაციისა? ვინ შეიძლება მოსულიყო თავისი სამშობლოდან აქ საცხოვრებლად?

არსებითად მხოლოდ ის, ვინც აქ უკეთ გრძობდა თავს, ვიდრე თავის სამშობლოში! ეს კი, თავის მხრივ, იმის აშკარა მოწმობაა, რომ ქართველებში არ არსებობს ქსენოფობია, პირუკუ – ტოლერანტობა მათი გენეტიკური განწყობაა. ამას ხელს უწყობდა შუა საუკუნეების ქართული ეკლესიაც,

რომელიც კანონიკურად იცავდა რა მართლმადიდებლურ მრწამსს, შემწყნარებლური იყო სხვა კონფესიებისა თუ რელიგიების მიმართ. ამასაც კარგად მოწმობენ შუა საუკუნეების როგორც ქართული, ისე უცხოური წყაროები. ქსენოფობიის უქონლობა და ტოლერანტობა ქართველი ხალხის მაღალი კულტურისა და სიძლიერის მაჩვენებელია (სხვა საკითხია, რომ ამჟამად, გეოპოლიტიკური ვითარების ცვლილებების შედეგად, ეს მახასიათებელი მის სისუსტედ გადაიქცა).

ამიტომ არის, რომ საქართველოს ისტორიამ არ იცის კონფლიქტები ეთნიკურ თუ რელიგიურ ნიადაგზე. მეორე მხრივ, ეს იმას ნიშნავს, რომ არავის არა აქვს უფლება ტერიტორიული სეცესიისა, ხოლო ბოლოდროინდელი კონფლიქტური პროცესები, განვითარებული ჩვენს ქვეყანაში ინსპირირებულია გარედან, კარგად დამუშავებული ე.წ. „ნაციონალური პოლიტექნოლოგიის“ შედეგად.

ამიტომ სრული აბსურდი და საქართველოს ისტორიის უცოდინარობაზეა დამყარებული აკად. ა. სახაროვის მიერ დაუფიქრებლად გამოთქმული კვალიფიკაცია, თითქოს საქართველო „მცირე იმპერიაა“! სამწუხაროდ, ეს აზრი დღემდე მუსირებს ანგაჟირებულ რუსულ მასშედილაში.

არამცთუ დღევანდელი ან შუა საუკუნეების საქართველო, არამედ დავით აღმაშენებლის მიერ XII საუკუნის დასაწყისში შექმნილი ერთიანი კავკასიური სახელმწიფო „ნიკოფსით დარუბანდამდე“ არ ყოფილა იმპერია. ეს არის უპრეცედენტო შემთხვევა შუა საუკუნეების ისტორიაში, როდესაც ერთ სახელმწიფოში კეთილმეზობლურად და მშვიდობიანად ცხოვრობდნენ ქრისტიანული, მაჰმადიანური და წარმართი ხალხები და ტომები. და ეს მაშინ, როდესაც ჯვაროსნული ომების შედეგად ევროპა და აზია გახლენილი იყო ორ შეურიგებელ ბანაკად. დავით აღმაშენებლის მიერ შექმნილმა ერთიანმა კავკასიურმა სახელმწიფომ სამ საუკუნეზე მეტ ხანს იარსება ისე, რომ არც ერთი აჯანყება, ეთნიკური შუღლი ან კონფლიქტი რელიგიურ ნიადაგზე არ მომხდარა. სამაგიეროდ 1121 და 1195 წლებში, დიდგორისა და შამქორის საბედისწერო ომებში, როდესაც საქართველოს და ე.ი. მთელი კავკასიური სახელმწიფოს არსებობის ბედი წყდებოდა, სელჩუკიან თურქთა კოალიციის წინააღმდეგ ქართველებთან ერთად შირვანისა და დარუბანდის მაჰმადიანური ლაშქარიც იბრძოდა!

ყოველივე ეს ძველ ქართველ სახელმწიფო მოღვაწეთა პოლიტიკური და დიპლომატიური აზროვნების მაღალი სტანდარტების გარდა, ქართული ეკლესიის გონივრულ შემწყნარებლობაზეც მიუთითებს.

საერთოდ უნდა ითქვას, საქართველოს ჰყავდა არაერთი სახელმწიფოებრივად მოაზროვნე იერარქი. ასეთი იყო, მაგალითად VII ს-ის დასაწყისის ქართლის კათოლიკოსი კირიონი, რომელმაც, ფაქტობრივად, საბოლოოდ დაამკვიდრა ქართული მართლმადიდებლობა; ასეთი იყო XII ს-ის დასაწყისში გიორგი ჭყონდიდელ-მწიგნობართუხუცესი, „თანაგამკაფელი ყოველთა გზათა, საქმეთა და ღუაწლთა“ დავით აღმაშენებლისა; ასეთი იყო XI ს-ში დიდი გიორგი მთაწმინდელი, ათონის ქართველთა სახელგანთქმული ლავრის წინამძღვარი, რომელმაც არა მხოლოდ განავრცო და სრულყო ექვთიმე ათონელის სამეცნიერო და საგანმანათლებლო ღვაწლი, არამედ მნიშვნელოვანი კვალი დაამჩნია საქართველოს საზოგადოებრივ ცხოვრებასაც; ასეთივე გახლავთ ჩვენი კათოლიკოს-პატრიარქი.

საზგასმით უნდა აღვნიშნო გიორგი მთაწმინდელისა და მისი უწმიდესობისა და უნეტარესობის, ილია II მიერ ქართველი ერის მიმართ გაწეულ ღვაწლთა დიდი მსგავსება. კერძოდ, XI ს-შიც და XX ს-შიც საკამათო

გახდა დიდი საკითხი ქართული ეკლესიის ავტოკეფალიისა და მისი მსოფლიო ქრისტიანულ ეკლესიაში იერარქიული ადგილის დამკვიდრებისა. იგი დადებითად გადაწყდა XI ს-ში გიორგი მთაწმინდელის პაექრობის შედეგად ანტიოქიის პატრიარქთან და XX ს-შიც – მისი უწმიდესობის კეთილგონივრული ურთიერთობით კონსტანტინოპოლის პატრიარქთან.

ვარდა ამისა, როდესაც 1060 წელს გიორგი მთაწმინდელი ბაგრატ IV-ის მოწვევით ათონიდან საქართველოში მოდის, ჩვენი ქვეყანა საკმაოდ მძიმე მდგომარეობაშია. ჯერ ერთი, მისი ერთი ნაწილი, კერძოდ, აფხაზეთი ბიზანტიის მიერ არის ოკუპირებული. ქვეყანაში შიდა აშლილობა სულ ახლად დაწყანარებული. თვით მეფის ხელისუფლებაში ისეთი სახიფათო და ქვეყნის დამანგრეველი სენია გავრცელებული, როგორც კორუფციაა. მოშლილია მართლმსაჯულება და სუფევს განუკითხაობა. მოშლილია განათლების სისტემა, საზოგადოების დიდი ნაწილი შიმშილობს...

ანალოგია ჩვენს უახლოეს წარსულთან და დღევანდელობასთან, ვფიქრობ, საესებით ცხადია. ანალოგიურია გიორგი მთაწმინდელისა და ილია II-ის ძალისხმევაც მდიდრებს მოუწოდონ ქველმოქმედებისაკენ, აღამაღლონ ქართველი ერის კულტურულ-ზნეობრივი და სამართლებრივი ცნობიერება. გიორგი მთაწმინდელის ამ ენერგიულ მცდელობას უკვალოდ არ ჩაუვლია და, მიუხედავად სელჩუკიან თურქთა შემოსევების გამო შეფერხებისა, მისი მაღალზნეობრივი იდეები განხორციელდა დავით აღმაშენებლის მეფობის დროს.

ვიმედოვნებ, ასეთი შეფერხება ამჟამად აღარ იქნება და ჩვენი კათოლიკოს-პატრიარქის, მისი უწმიდესობისა და უნეტარესობის ილია II-ის კეთილშობილური მიზნები მიმართული ჩვენი მოსახლეობის ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესებისაკენ, ზნეობრივი ამაღლებისკენ და სამართლებრივი ცნობიერების სრულყოფისაკენ, განხორციელდება მისივე ზეობის დროს. ბოლოს და ბოლოს, სრულიქმნება ძირითადი ქრისტიანული პოსტულატი – „მშვიდობა ქვეყანასა ზედა და კაცთა შორის სათნოება“.